The author states that the anomalies of law are not initially provided, but these phenomena objectively exist, and despite they are deviations from the norm, they are not legally punishable. The anomaly of the law is a deviation from the general pattern, from the normal formation and development of social relations, caused by various objective and subjective factors.

The author distinguishes such kinds of anomalies of law as anomalies in rulemaking, that is gaps and conflicts in law; anomalies in legal behavior, that is abuse of rights and objectively unlawful behavior; and anomalies in legal implementation, that is legal conflict, defective legal facts.

This article deals specifically with anomalies in rulemaking, which include, first of all, anomalies in the system of legislation, among which there are conflicts in law and gaps in law.

Conflict in law is a type of legal conflict arising when there are differences (in particular, contradictions) between the rules of law enshrined in the law and regulating the same factual relations.

Gap in law is the complete or partial absence in the formal sources of law of the rules, principles, or ideas necessary for the professional legal assessment of the facts and relationships that have arisen or may arise in such a sphere of public relations that is or should be within the sphere of legal regulation.

Key words: anomalies in law, anomalies in rulemaking, conflict in law, gaps in law.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.08

УДК 340.12.04 – 022.344 (045)

В.Е. КОПИТКОВ

*Владислав Едуардович Копитков, аспірант
Інституту права, економіки і міжнародних відно-
син Міжнародного гуманітарного університету**

ORCID: 0000-0001-6710-9228

ЦИКЛІЧНІСТЬ ЯК СУЧАСНА ПАРАДИГМА ОСЯГНЕННЯ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Правова реальність у сучасних умовах через потужні «сейсмічні поштовхи» різної сили набуває нової динаміки і турбулентності, посилюючи відчуття кризи, яка стрімко прогресує. З часів, коли Г. Дж. Берман прокламував кризу західного права, ситуація набула нових характеристик, проте головні її ознаки стали лише ще більш очевидними: «право не сприймається більше як ціле, як *corpus juris*, а, скоріше, як сукупність норм, які були прийняті під впливом моменту і поєднаних тільки формально за допомогою прийомів юридичної техніки... Право стає більш фрагментованим, суб'єктивним, більше налаштованим на зручність (вигідність), аніж на мораль, воно більше турбується про одномоментні наслідки, аніж про послідовність і тяглість»¹. Серед шляхів подолання кризи фахівці називають необхідність оновлення методологічних засад юриспруденції, більш сміливе звернення до напрацювань інших галузей сучасного знання. Так, на нашу думку, у пригоді загальнотеоретичній і прикладній юриспруденції може стати парадигма циклічності, яка ще досі є новою для юридичної школи, проте широко використовується в інших сферах наукового знання (цикли Кондрат'єва в економіці², циклічність в соціологічних дослідженнях П. Сорокіна³, життєві цикли етносів Л. Гумільова⁴). Розглядаючи правову реальність як соціологічний феномен, вплив на який, безумовно, мають економічні, політичні, культурні фактори, ми можемо деякі висновки названих циклічних концепцій екстраполювати і на юридичну сферу, передусім на правове регулювання та законодавчу діяльність. Циклізм фрагментує право, більш рельєфно виявляє його статичку і динаміку, детерміновані й біфуркаційні процеси. Завдяки циклічному підходу можливо охоплювати як малі, так і великі темпоральні періоди (малі, середні, великі законодавчі цикли), досліджувати «живу» природу правових явищ («життєві цикли» закону). Циклічний підхід, що має інтегративний та міждисциплінарний характер, ефективно використовується для дослідження політичної реальності (теорія політичних бізнес-циклів В. Нордхауса⁵, А. Ліндбека⁶, Е. Тюфте⁷). Політична реальність є такою, що впливає та почасти навіть формує «порядок денний» права, його вектор розвитку. Крізь призму «циклічності» всі ці зв'язки ми не просто фіксуємо, ми можемо їх аналізувати, виробляти прогнози, знаходити стабілізуючі компоненти, створювати свою «вакцину», «ліки» для підтримки та підвищення «імунітету» правової системи, що особливо важливо в турбулентні періоди економічних та політичних криз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На превеликий жаль, сучасна юриспруденція поки що мало уваги приділяє феномену циклічності, його дослідженню у праві. Проте окремі напрацювання науковців свідчать про зростання інтересу до цих питань. Наприклад, Ю.О. Тихомиров зазначає, що циклічний підхід до розвитку права дає змогу відмовитися від механістичного ставлення до нього і спрощених оцінок, з одного боку, та від суто «текстового» сприйняття права як набору правових актів, які приходять на зміну один

© В.Е. Копитков, 2019

* *Vladyslav Kopytkov, Postgraduate student of the Institute of Law, Economics and International Relations of the International Humanitarian University*

одному, – з другого. З його допомогою виникає можливість розкрити, зрозуміти і усвідомлено впливати на всі стадії життя як публічного права, так і приватного. Бачити їх зв'язки і взаємопереходи, виявляти приховані грані права⁸. Концепція циклічності стала основою і для «теорії конституційних циклів» А.Н. Медушевського, який виокремлює еволюційні та революційні моделі конституційної циклічності, різні моделі конституційних циклів у постсоціалістичних країнах, оцінює стратегії виходу з них⁹. Він доходить основного висновку, що циклічність простежується у конституційному розвитку різних держав світу, зокрема, це виявляється у закономірностях прийняття та внесення змін до конституції. Цікавими є і наукові праці вітчизняного вченого-правника у сфері державного управління О. Онуфрієнка, який досліджує окремі аспекти циклічної динаміки процесів у механізмі правового регулювання, алгоритмічну природу нормативно-правових актів та специфіку циклічного застосування правових норм для врегулювання суспільних відносин¹⁰. Є.В. Скурко розмірковує про циклічну природу правових систем¹¹. Усі ці роботи, ми впевнені, є лише першими кроками у дослідженнях правового циклізму: простір тут є набагато ширшим. Це і законотвора діяльність (проекткування законів на основі юридичного прогнозування, конструювання оптимальної та гнучкої форми законів), внутрішні цикли права (циклічність правового регулювання, законодавства, правових систем, правових доктрин), цикли, у які право потрапляє взагалі. Проте, на нашу думку, науковців чекає ще «відкритий космос» для осягнення права у розрізі теорії циклічності.

Формулювання мети статті. Враховуючи зазначене, **метою** цієї роботи є вивчення правової реальності в циклічній парадигмі на прикладі циклічності законодавчої діяльності та закону, а також аргументація актуальності циклічного підходу в дослідженнях теоретичної та прикладної юриспруденції.

Виклад основного матеріалу. Стосовно правової реальності нерідко побутує враження про чи не механістичне (лінійне) її функціонування: є закони (правові норми) – юридично закріплені правила поведінки людей, є державні інституції, котрі забезпечують виконання цих норм, і є суспільство, в інтересах якого саме створюються і діють ці правила. У взаємодії все це і має становити певну «матрицю» правової реальності (у спрощеному, загальному розумінні). Проте, як бачимо на практиці, у житті все набагато складніше. Сучасний темп розвитку економічних, політичних, культурних процесів, прискорена діджиталізація¹² майже усіх сфер суспільного життя нерідко не збігаються з динамікою законодавчих змін: «закам'яніле» право не встигає за динамічним, живим світом. І це є певним викликом. Право і суспільство нібито опинилися в різних «парадигмах» розвитку. Соціум зі всією його інфраструктурою в сучасних умовах рухається на великій швидкості, створюючи і відповідаючи на все нові й нові виклики. А юриспруденція, як і раніше, здебільшого інтерпретує статичні стани права – принципи, акти, правовідносини, юридичні факти, відповідальність і т.п., без аналізу реальних тенденцій його розвитку¹³, без ґрунтовних досліджень внутрішніх динамічних процесів, які продукує наявна правова реальність. То ж інноваційний підхід циклічності, який пропонується для осягнення сучасної правової реальності – це спроба «оживити» право, виявити нові його грані, властивості, ресурси. Так, уже здійсненим дослідженням правового регулювання суспільних відносин у сфері торговельно-діяльності виявлено досить очевидний циклічний характер її розвитку¹⁴. Ця сфера від зародження до сучасності «пройшла» шість великих законодавчих циклів, які стали необхідними послідовними «сходінками» вдосконалення її правового регулювання та уможливили визначення пріоритетів подальшого розвитку законодавства у цій царині. Як зазначають фахівці, при дослідженні правозастосовних відносин, наприклад, у сфері розслідування злочинів, нескладно помітити, що відомі стадії правозастосування періодично повторюються, змінюючи одна одну і утворюючи тим самим взаємопов'язані цикли правозастосування¹⁵. Доволі цікаві кореляції виявлені й у дискурсі циклічності у цілісному процесі законодавчої діяльності. На загально-теоретичному рівні тут досить чітко виявляються взаємозалежності з процесами, які відбуваються у політиці та економіці¹⁶. Більше того, циклічність виступає у якості форми та методу нормотворчої діяльності. Це дало підстави для позначення категорії «законодавчий цикл», який розуміється як певний період законодавчої діяльності, що відображає динаміку та спрямованість нормотворчого процесу, має за мету подолання кризи, вирішення актуальної проблеми та тією чи іншою мірою залежить від економічної чи політичної кон'юнктури. Законодавчий цикл проходить стани зародження, розвитку й затухання. За певними критеріями (їх може бути досить багато) законодавчі цикли можна класифікувати на види. Так, за термінами поширення вони можуть бути невеликі (малі, середні) та великі. За кількістю прийнятих нормативних актів, у рамках одного циклу, є активні та пасивні. За ступенем дієвості (ефективності) прийнятих законів вони поділяються на позитивні та негативні. Кожен законодавчий цикл може мати свою назву, що вказуватиме на його предметність, акцентуючи цим те, на вирішення (врегулювання) якої актуальної проблеми чи комплексу питань він був спрямований. На нашу думку, метод циклічності дає правникам змогу бачити проблему комплексно, використовувати знання, накопичені іншими науками, досліджувати законодавчу діяльність в різні періоди, та сприймати законодавчу систему як продукт тривалої еволюції. Врешті-решт, завдяки цьому підходу ми можемо зробити більш глибокі дослідження та взагалі по-іншому подивитися на окремі періоди й увесь в цілому законодавчий процес за всі роки незалежності нашої країни. Вивчити його внутрішні цикли, класифікувати їх, дати їм оцінку, спробувати промодельовувати різні варіації подальшого розвитку національного законодавства в контексті економічних та політичних змін, суспільної трансформації. Проте це вже окрема проблематика, яка потребує спеціального ґрунтовного аналізу.

Важливою категорією для розуміння циклічної природи правових явищ є категорія «життєві цикли» закону. Останні роки у дослідженнях закону домінує доктринальна легістика, тобто вивчається суто юридична складова цього феномена, проте ми маємо зрозуміти, що природа закону є не тільки правовою, вона

багатогранна. Його ефективність визначається, головним чином, саме соціальним змістом. Можливо говорити про те, що природа закону полягає в єднанні двох енергій, сил: юридичної та соціальної. За циклами розвитку закон можна порівняти з живою матерією. Так, це зовсім умовне порівняння, але якщо ми подивимося уважно на процес створення закону, його подальшого розвитку, то знайдемо певну схожість із розвитком біологічного організму, а саме, з його «життєвими циклами». Перший «життєвий цикл» закону починається з «народження» законодавчої ідеї і закінчується її формалізацією у нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. Другий цикл – «соціальна адаптація» закону, перевірка його на життєздатність. Третій цикл – функціонування закону. І останній, четвертий «життєвий цикл», це втрата законом своєї суспільної актуальності, власного призначення і його «юридична смерть». Кожен із цих циклів має свою мету та завдання. Всі ці чотири цикли можна також об'єднати ще в один «життєвий цикл» закону, який буде характеризувати не окрему стадію його розвитку, а весь його «життєвий шлях». Що дає нам така циклізація? По-перше, в процесі дослідження кожного циклу розвитку закону можна виявити особливості, притаманні тільки цій даній стадії, це і її специфічні елементи, певні фактори впливу. Також ми можемо бачити недоліки на кожному етапі становлення закону, завчасно виправляти їх, щоб закон у подальшому не втрачав своєї динаміки, життєздатності й ефективності. По-друге, ми вже закон досліджуємо не просто як документ, а як «живу» юридичну матерію, що має органічно кореспондуватися з суспільством. А це вже зовсім інше, це інша парадигма бачення права, закону як його основного джерела. Циклічність у праві, враховуючи її універсальність, можливо використовувати у повному обсязі і для розвитку юриспруденції, правотворчої, правозастосовної діяльності, пропонуючи найбільш оптимальні рішення відповідно до різноманітних суспільних потреб¹⁷.

Таким собі науковим «трендом» є сьогодні звернення до біфуркаційних (хаотичних) механізмів та самоорганізаційних процесів у правовій реальності. Основним методом вивчення та пояснення тут є синергетичний підхід, заснований Г. Хакеном та І. Пригожиным. Вперше цей підхід у юриспруденції був запропонований А.Б. Венгеровим, який стверджував, що синергетична методологія являє собою не кон'юнктурне механічне запозичення, а означає органічну потребу вивчати право в його нових формах існування, адекватних переходу людства в загальнопланетарному масштабі до ринкових процесів, що саморегулюються в економічному житті, до формування потужної інформаційної сфери людства, до політичного поліцентризму (поява декількох потужних центрів) і спонтанним початкам у сучасному міжнародному житті¹⁸. Не зважаючи на такий інноваційний характер синергетичного підходу на практиці, і навіть у правових дослідженнях його дуже складно застосувати. Успіхів цей метод поки що більше досяг у природознавстві та математиці. Проте основна проблематика, яку досліджують представники синергетичної школи, а саме вивчення права і його елементів у динамічному процесі становлення та розвитку є й досі актуальною та збігається з проблемою, яка є дотичною до циклічного підходу. Тут навіть доцільно говорити про єдиний об'єкт дослідження. Але є різниця в підходах. Досліднику циклічності цікавий весь процес, включаючи і детерміновані, і біфуркаційні його елементи. Як виходити з кризових ситуацій, переживати «турбулентність», можливо, «випадок» є також детермінантою, і завдяки циклічності ми вийдемо на формулу його прогнозування у праві? А можливо через циклічність ми вийдемо на «живу», в тому числі самоорганізаційну природу права, пізнаємо його алгоритми? Все це є питання-завдання, на котрі потрібно відповідати, і котрі потрібно досліджувати. Основа сучасного світу жива, динамічна, основа сучасного права, на жаль, догматична чи є такою, що складно назвати жвавою. Рухливість, динаміка, властивість, перетворення – всі ці поняття з природничих наук, проте саме вони можуть стати тими «містками» у дослідженнях правової реальності, що розкриють її соціальну природу й сутність. Таким «містком», ми вважаємо, може стати і циклічний підхід.

Висновки. Циклічність є давньою філософською ідеєю та концепцією, що сповідується у різних наукових сферах. Щоб стати науковою теорією і парадигмою, вона пройшла великий еволюційний шлях від античності до сучасності. Циклічний підхід знаходиться на «озброєнні» багатьох наук. Він дає вченим цілу методологічну базу для своїх наукових досліджень, зовсім інше бачення процесів, що відбуваються в різних сферах людського життя. Однією з них є і правова реальність. Завдяки циклічності ми можемо аналізувати минуле, моделювати майбутнє, простежувати динаміку розвитку будь-яких правових явищ та процесів. На прикладі «законодавчого циклу» ми побачили, що циклічність може бути і формою законодавчого процесу, і методологічним інструментом для законодавчої діяльності. Через категорію «життєві цикли» закону виявляється соціальна, «жива» природа права, розкривається його динамічна сутність. Циклічність розширює понятійний та категоріальний апарат теоретичної юриспруденції. Цей підхід є важливим і в дослідженнях детермінованих та біфуркаційних процесів у праві. Міждисциплінарний, інтегративний характер доктрини циклічності дає нам змогу екстраполювати на сферу сучасної юриспруденції деякі знання і напрацювання з інших наук, зокрема з економіки та політики.

Все це дає нам підстави стверджувати, що феномен циклічності є важливим у процесі дослідження правової реальності, в процесі її пізнання. І як парадигма, і як методологічна основа, циклічність може відіграти значну роль у змінах якості права. Ми акцентуємо й на тому, що сьогодні вже є ґрунтовні напрацювання у праві, де використовується циклічний підхід, проте це лише «перші ластівки». Теоретичний і методологічний потенціал цього підходу для загальнотеоретичної та прикладної юриспруденції тільки починає відкривати себе дослідникам. Можливо висловити впевненість, що звернення до цієї проблематики заінтересованих фахівців буде корисне як науці, так і суспільству.

- ¹ Берман Г.Дж. Западная традиция права: эпоха формирования. Москва: Изд-во МГУ; Изд. группа ИНФРА-М - НОРМА, 1998. С. 52–53.
- ² Кондратьевские волны. Аспекты и перспективы / А.А. Акаев, Р.С. Гринберг, Л.Е. Гринин и др. Волгоград: Учитель, 2012. 384 с.
- ³ Сорокин П.А. Обзор циклических концепций социально-исторического процесса. *Социологические исследования*. 1998. № 12. С. 3–14.
- ⁴ Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. Ленинград: Гидрометеоиздат, 1990. 528 с.
- ⁵ Nordhaus W. The Political Business Cycle / Review of Economic Studies. 1975. Vol. 42. P. 169–190.
- ⁶ Lindbeck A. Stabilization Policies in Open Economies with Endogenous Politicians. *American Economic Review Papers and Proceedings*. 1976. P. 1–19.
- ⁷ Tufte E., Gordon S. Political Control of the Economy. *Business Horizons*. 1979. Vol. 22. Issue 5. P. 83–84.
- ⁸ Тихомиров Ю.А. Циклы правового развития. *Журнал российского права*. 2008. № 10. С. 15–22. С. 15.
- ⁹ Медушевский А.Н. Теория конституционных циклов. Москва: ГУ ВШЭ, 2005. 574 с.
- ¹⁰ Онуфрієнко О.В. Алгоритмична природа норм права та нормативно-правових актів: досвід простеження аналогій. *Українське право*. 2000. № 1. С. 152–159.
- ¹¹ Скурко Е.В. Правовые принципы в правовой системе, системе права и системе законодательства: теория и практика. *Изн. высших учеб. заведений*. Серия: Правоведение. 2006. № 2. С. 55–61.
- ¹² Україна у стилі digital. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/informatsiynе-pravo-telekomunikatsiynи/ukrayina-u-stili-digital.html> (дата звернення: 27.11.2019).
- ¹³ Див., напр.: Теория государства и права / под ред. В.К. Бабаева. 2-е изд. Москва, 2006; Скурко Е.В. Принципы права в современном нормативном правоприменении. Москва, 2008.
- ¹⁴ Копитков В.Е. Генеза правового регулювання торговельної діяльності в Україні як приклад циклічності законодавства. *Науковий збірник «Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції»*. 2019. № 2. С. 20–23.
- ¹⁵ Евдокимова Е.Г. Цикличность правоприменения. *Правоведение*. 2001. № 6. С. 20–27. С. 20.
- ¹⁶ Копитков В.Е. Цикличность законодательной деятельности как предмет загалнотеоретичного дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Право. 2018. Вип. 53. Т. 1. С. 27–31.
- ¹⁷ Чурсин В.Д. Цикличность в праве (методологический анализ). Ставрополь, 1998. С. 30.
- ¹⁸ Корунчак Л.А. Проблема використання синергетичного підходу при дослідженні правових явищ. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 58–62. С. 59.

References:

- Berman, G.Dzh. (1998). Zapadnaya traditsiya prava: epokha formirovaniya. M.: Izd-vo MGU; Izd. gruppа INFRA-M – NORMA [in Russian].
- Akayev, A.A., Grinberg, R.S., Grinin, L.Ye. [y dr.] (2012). Kondrat'yevskiyе volny. Aspekty i perspektivy. Volgograd: Uchitel' [in Russian].
- Sorokin, P.A. (1998). Obzor tsiklicheskiy kontseptsiy sotsial'no-istoricheskogo protsessа. *Sotsiologicheskiye issledovaniya*. 12, 3–14 [in Russian].
- Gumilev, L.N. (1990). Etnogenez i biosfera Zemli / L.N. Gumilev. L: Gidrometeoizdat [in Russian].
- Nordhaus, W. (1975). The Political Business Cycle. *Review of Economic Studies*. 42, 169–190 [in English].
- Lindbeck, A. (1976). Stabilization Policies in Open Economies with Endogenous Politicians / *American Economic Review Papers and Proceedings* [in English].
- Tufte, E., Gordon, S. (1979). Political Control of the Economy / E. Tufte / *Business Horizons*. 22, 5 [in English].
- Tikhomirov, Yu.A. (2008). Tsikly pravovogo razvitiya. *Zhurnal rossiyskogo prava*. 10, 15 [in Russian].
- Medushevskiy, A.N. (2005). Teoriya konstitutsionnykh tsiklov. / A.N. Medushevskiy. M.: GU VSHE [in Russian].
- Onufriyenko, O.V. (2000). Alhorytmichna pryroda norm prava ta normatyvno-pravovykh aktiv: dosvid prostezhennya analohiy / O.V. Onufriyenko / *Ukrayins'ke pravo*. 1 [in Ukrainian].
- Skurko, Ye.V. (2006). Pravovyye printsipy v pravovoy sisteme, sisteme prava i sisteme zakonodatel'stva: teoriya i praktika / *Izn. vysshikh ucheb. zavedeniy*. Seriya: Pravovedeniye. 2 [in Russian].
- Ukrayina u styli digital. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/informatsiynе-pravo-telekomunikatsiynи/ukrayina-u-stili-digital.html> (Data zvernennya: 27.11.2019) [in Ukrainian].
- Babayeva, V.K. (pod red.), (2006). Teoriya gosudarstva i prava. M. [in Russian].
- Skurko, Ye.V. (2008). Printsipy prava v sovremennom normativnom pravoprimeneniі. M. [in Russian].
- Kopytkov, V.E. (2019). Heneza pravovoho rehulyuvannya torhovel'noy diyal'nosti v Ukrayini yak przyklad tsyklichnosti zakonodavstva. *Naukovyy zbirnyk «Aktual'ni problemy vitchyznyanoyi yurysprudentsiyi»*. 2, 20–23 [in Ukrainian].
- Yevdokimova, Ye.G. (2001). Tsiklichnost' pravoprimeneniya. *Pravovedeniye*. 6, 20 [in Russian].
- Kopytkov, V.E. (2018). Tsyklichnist' zakonodavchoy diyal'nosti yak predmet zahal'noteoretychnoho doslidzhennya. *Naukovyy visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu*. Ser.: Pravo. 53, 1 [in Ukrainian].
- Chursin, V.D. (1998). Tsiklichnost' v prave (metodologicheskyy analiz). Stavropol' [in Russian].
- Korunchak, L.A. (2011). Problema vykorystannya synerhetychnoho pidkhodu pry doslidzhenni pravovykh yavlyshch. *Chasopys Kyiv's'koho universytetu prava*. 3, 59 [in Ukrainian].

Резюме

Копитков В.Е. Циклічність як сучасна парадигма осягнення правової реальності.

Робота присвячена новітньому підходу в юридичній науці, феномену циклічності. Циклічність виступає властивістю правової реальності, формою правового регулювання, законодавчого процесу. Крізь призму циклічності розкривається «жива» природа права, його динамічна сутність. Поняття «законодавчий цикл», категорія «життєві цикли» закону, запропоновані автором, є такими, що наочно показують, як працює універсальний закон циклізму в юридичній сфері.

Ключові слова: циклічність, правова реальність, жива природа права, законодавчий цикл, життєві цикли закону, універсальний закон циклізму.

Резюме

Копытков В.Э. Цикличность как современная парадигма постижения правовой реальности.

Работа посвящена новейшему подходу в юридической науке, феномену цикличности. Цикличность выступает свойством правовой реальности, формой правового регулирования, законодательного процесса. Через призму цикличности раскрывается «живая» природа права, его динамическая сущность. Понятие «законодательный цикл», категория «жизненные циклы» закона, предложенные автором, являются таковыми, которые наглядно показывают, как работает универсальный закон циклизма в юридической сфере.

Ключевые слова: цикличность, правовая реальность, живая природа права, законодательный цикл, жизненные циклы закона, универсальный закон циклизма.

Summary

Vladyslav Kopytkov. Cyclicity as a modern paradigm of comprehending legal reality.

The work is dedicated to the newest approach in legal science, the phenomenon of cyclicity. Cyclicity is a long-standing philosophical idea and concept that is practised in various scientific fields. To become a scientific theory and paradigm, it has gone a long evolutionary way from antiquity to modernity. The cyclical approach is in the “armament” of many sciences. It provides scientists with a whole methodological basis for scientific research, a completely different vision of the processes occurring in various spheres of human life. Unfortunately, modern jurisprudence still pays little attention to the phenomenon of cyclicity, its study in law. However, some developments of scientists indicate a growing interest to these issues. For example, Yu. A. Tikhomirov notes that the cyclical approach to the development of law allows us to abandon the mechanistic attitude to it and simplified assessments on the one hand, from a purely “text” perception of law as a set of legal acts that come in place of each other - on the other hand. With its help, there is an opportunity to reveal, understand and consciously influence all stages of life of both public and private law. To see their connections and crossovers, to identify the hidden facets of law. The concept of cyclicity has also become the basis for the “theory of constitutional cycles” by A.N. Medushevsky, who identifies evolutionary and revolutionary models of constitutional cycling, various models of constitutional cycles in post-socialist countries, and assesses exit strategies. He comes to the main conclusion that the cyclicity is traced in the constitutional development of different countries of the world, in particular, it is manifested in the laws of adoption and modification of the constitution.

Due to cyclicity, we are able to analyze the past, model the future, trace the dynamics of any legal phenomena and processes. On the example of the “legislative cycle”, we see that cyclicity can be both a form of legislative process and a methodological tool for legislative activity. Through the category of “life cycles” of law, the social, “living” nature of law is manifested, its dynamic essence is revealed. The cycle extends the conceptual and categorical apparatus of theoretical jurisprudence. This approach is also important in the study of deterministic and bifurcation processes in law. The interdisciplinary, integrative nature of the doctrine of cyclicity allows extrapolating into the sphere of modern jurisprudence some knowledge and developments in other sciences, in particular, economics and politics.

All this suggests that the phenomenon of cyclicity is important in the process of studying the legal reality, in the process of learning it. Both the paradigm and the methodological basis of cyclicity can play a significant role in changing the quality of law. We also emphasize that today there are already substantial developments in the law, which uses the cyclical approach, however, these are only “first swallows”. The theoretical and methodological potential of this approach for general theoretical and applied jurisprudence is only beginning to be discovered by researchers. It is possible to express confidence that addressing these issues by interested specialists will be useful to both science and society.

Key words: cyclicity, legal reality, living nature of law, legislative cycle, life cycles of law, universal law of cyclism.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.09

УДК: 340.11:165.243

Д.В. ЩАМБУРА

Денис Володимирович Щамбура, аспірант Міжнародного гуманітарного університету*

ORCID: 0000-0002-5845-6850

«ЖИВЕ ПРАВО» Є. ЕРЛІХА ТА ЙОГО СУЧАСНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Постановка проблеми. Розвиток сучасної науки про право значною мірою залежить від її інтеграції з іншими науками, що зумовлено не лише внутрішньою логікою та тенденціями розвитку самої науки, а й необхідністю розв'язання комплексних завдань, що потребують використання теорій, концепцій, методології суміжних галузей знань. Бо, як слушно вважає С.С. Сливка, методологічно правильно побудована та наука, яка ґрунтується на певній сукупності концептів різних наук. На основі цього вибудовується справжня методологічна будова права, є можливість здійснювати широкий методологічний аналіз, виводити нову методологічну стратегію, що обґрунтовується коеволюційним зв'язком людини з природою, антропологією, синергетикою та іншими сучасними науками¹. Так, сьогодні дослідження феномена права здійснюється не лише

© Д.В. Щамбура, 2019

* *Denis Shchambura, Postgraduate student of the International Humanitarian University*